



Església de Sant Joan d'Oló vella

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca:	Moianès
Lloc/Adreça:	Sector sud-oest del terme municipal
Emplaçament	De St Joan d'Oló nou seguir pista W 600 m, camí N 200 m, camí dreta i després esq. i camí N-W 400 m
Alçada:	411

Coordenades:

Latitud:	41.85143
Longitud:	1.99704
UTM Est (X):	416744
UTM Nord (Y):	4633767

Classificació

Número de fitxa	08258-21
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Segle	XI-XVII
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	En ruïnes. Els murs presenten algunes esquerdes, i l'interior és envaït per la vegetació per falta de manteniment.
Protecció	Inexistent
Número inventari	Sí: IPA 17191
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Vic
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dl., 25/11/2019 - 01:00

Descripció

Església romànica, probablement de la segona meitat del segle XI, que fou la primitiva parròquia de Sant Joan d'Oló. Està emplaçada dalt d'un turó molt estret i en un terreny enclotat entre dues rieres. Ha conservat molt bé la tipologia romànica originària, ja que no ha sofert pràcticament modificacions. L'església es troba en semi-ruïna però conserva els murs exteriors, sense la coberta. És d'una sola nau, amb l'absis orientat de manera aproximativa (condicionat per la forma del turó) cap a sol ixent. L'absis és ornat amb arcuacions cegues i faixes llombardes. Al centre té una finestra de doble esqueixada força gran, rematada amb un arc de mig punt. El portal d'accés és al mur de migdia i es troba parcialment derruït, però conserva vestigis de l'arc de mig punt que el coronava. En aquest mur hi ha una altra finestra de doble esqueixada, semblant a la de l'absis. L'aparell és fet amb blocs de pedra escantonats i disposats en filades i a trenca-junt. Crida l'atenció el fet que alguns carreus són de pedra tosca o travertí, i s'han utilitzat expressament com a detall ornamental, especialment en punts rellevants com porta, finestres i cantoneres. Probablement es van extreure del Serrat de les Tosqueres, un lloc proper on hi ha afloraments de travertí.

L'interior devia estar cobert amb volta de canó, de la qual no n'ha quedat rastre. En canvi, sí que és visible l'arc d'obertura de l'absis, de mig punt i adovellat.

Al costat de llevant del turó, a un nivell lleugerament més baix que l'església, hi trobem un seguit de construccions en ruïna que podrien correspondre a dependències parroquials o també a una sagrera. Entre nombrosos enderrocs, hi podem identificar diversos murs que conformaven unes cinc estances, disposades segons una distribució que s'adapta a les particularitats de terreny. A la peça situada més al nord hi trobem una interessant construcció cilíndrica semblant a una tina, coberta amb volta de pedra. L'aspecte d'aquest conjunt és el d'una petita sagrera que s'hauria format a la falda del turó, amb un muret que tancava el recinte per aquesta banda. Per l'exterior hi passa un corriol empedrat que voreja les ruïnes i puja fins al cim per la cara nord.

Observacions:

Altres denominacions: Sant Joan Vell

L'indret ha estat adequat amb un plafó informatiu del PEIN del Moianès, un banc i baranes de fusta en algun sector.

Història

Aquesta església es trobava dins el terme del castell d'Oló, al sector sud-occidental. L'església de Sant Joan d'Oló primitiva (emplaçada en un turonet proper a Armenteres) està documentada l'any 1081 i ben aviat devia assumir funcions de parròquia; així consta el 1136. Al seu voltant hi va sorgir una sagrera, però s'hagué d'encabir a la falda del turó perquè a dalt no hi havia espai. Devia passar a dependre de la canònica de l'Estany el 1364, quan es formalitzà la compra del castell d'Oló per part del monestir de l'Estany.

Aquesta comunitat havia acumulat un important patrimoni entre el Moianès, el Bages i l'Osona i s'havia convertit en el principal poder fàctic de la zona. Probablement aquest domini va durar fins el 1592, moment en què s'extingí la canònica i el monestir va ser secularitzat. Des d'aleshores les seves possessions van estar regides per les anomenades Cinc Dignitats Reials; és a dir, cinc canonges de les diòcesis de Girona, Vic i Barcelona que actuaven com a senyors del monestir. Així era encara el 1686, quan el bisbe de Vic visità la parròquia i ho va fer constar en l'acta.

A principis del segle XVII l'església antiga havia quedat petita i degut al seu emplaçament no tenia possibilitats d'ampliar-se, de manera que es va decidir construir-ne una de nova en un emplaçament més planer i més accessible per als masos. El complex d'edificis parroquials fou construït pel mestre de cases Santacana, i la nova església es va beneir el dia 25 d'agost de 1639, data molt propera a la festa de la

degollació de Sant Joan Baptista, titular de la parròquia. L'any 1643 s'hi traslladà el Santíssim Sagrament des de l'església vella, i a partir d'aquest moment va assumir totes les funcions parroquials. La construcció de la rectoria s'acabà l'any 1666. El campanar fou bastit entre 1637 i 1640 pel mestre d'obres Pere Calvet. En aquest moment la parròquia comptava amb 26 famílies. Els retaules que es conserven a l'església són un bon reflex de la puixança d'una parròquia rural de la Catalunya central al llarg dels segles XVII i XVIII. El de la Mare de Déu del Roser originàriament estava dedicat a sant Joan Baptista i provenia de l'església antiga. Fins fa poc es desconeixia l'autoria de les pintures antigues i les més modernes. Recentment, l'especialista de la Universitat de Lleida Irene ABRIL (2019: 96) ha atribuït les pintures antigues a l'artista vigatà Joaquim Albareda, que va estar actiu entre 1594 i 1614. Uns anys després de la construcció de l'església nova es decidí transformar-lo en un retaule lateral dedicat a la Mare de Déu del Roser. Aquesta adaptació es va fer entorn de 1645 i hi va participar l'escultor-fuster Jacint Possa, però desconeixem qui fou l'autor de les noves pintures.

Bibliografia

- ABRIL, Irene (2019). "La taula de la pentecosta (1609) de la catedral de Vic, obra de Joaquim Albareda", AUSA, núm. 29, Patronat d'Estudis Osonecs, Vic, p. 87-106.
- BENET, Albert; JUNYENT, Francesc; MAZCUÑAN, Alexandre (1984). "Sant Joan d'Oló", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 389-390.
- FERRER, Llorenç; PLADEVALL, Antoni i altres (1991). "Oló als temps medievals", "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 208-210.
- FREIXA, lluis (1978). Esglésies parroquials i capelles del municipi d'Oló. (amb aportacions de Mn. Antoni Pladevall, Josep Galobart i Jaume Sala).
- GALOBART SOLER, Josep (1996). Els retaules barrocs de les esglésies del terme de Santa Maria d'Oló (1607-1781). Centre d'Estudis del Bages, Monogràfics, núm. 16, Manresa.
- OLAÑETA MOLINA, Juan Antonio (2014). "Iglesia de Sant Jona (o Sant Joan Vell)", Enciclopedia del Románico en Barcelona (vol. II). Fundación Santa Maria La Real; Centro de Estudios del Románico, Palencia, p. 1063-1065.



